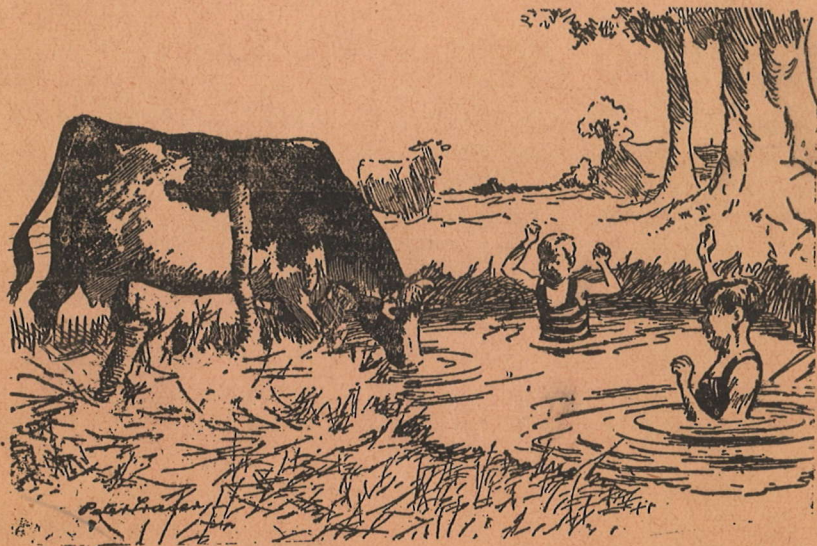

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

Nr. 514

A. HANS

DE ALWETER

Uitgave: A. HANS-VAN DER MEULEN. KONTICH.

DE ALWETER

A. HANS

I. Inleiding

In «De Alweter» vertelt A. Hans met een opvallende zin voor humor de belevenissen van een Gentse stadsjongen met vakantie buiten. Hij verblijft bij familie in de streek van Oudenaarde tijdens de jaren dertig. Dus niet zo heel lang geleden, maar toen in een agrarisch Vlaanderen nog grote verschillen bestonden tussen stad en platteland. Niet alleen wat betreft uitzicht en levenswijze, maar ook van mentaliteit. Sommige stedelingen beschouwden de mensen van buiten als nog zeer achterlijk.

II. Het verhaal

Jan Volkerts mocht, nu het grote vakantie was, twee weken bij zijn oom logeren, die een grote hoeve bezat, niet ver van Oudenaarde. Dat zou heel plezierig zijn, want Jan woonde te Gent. Bij het ouderlijk huis was alleen een koer, nog te klein om er een boom te planten. Moeder kweekte bloemen in potten. Oom Karel en tante Elodie hadden een hofstede met een boomgaard en er rond lagen de akkers en weiden. Jan zou er naar hartelust kunnen spelen met zijn neef Victor, en een dosis gezondheid opdoen.

Vader bracht hem op een mooie augustusmorgen naar het Sint-Pietersstation.

— Het is het vijfde station, waar je moet uitstappen! Tel goed en kijk uit je ogen. En vraag het nog eens aan de mensen, die bij je zitten, zei hij tot zijn zoon.

Ook moeder had Jan aanbevolen voorzichtig en gehoorzaam te zijn. Ze wist het wel, dat haar jongen nogal eigenwijs was en een te grote dunk van zich zelf had.

Vader Volkerts nam nu afscheid; hij moest naar zijn kantoor.

— En als je ginder aangekomen bent, schrijf ons dan dadelijk een kaartje, zei hij nog.

— O, ik zal niet verdolen, beweerde de knaap. Maar ik zal een kaart sturen.

Jan zat in de trein bij andere passagiers.

— Vader houdt me nog voor een kleine jongen, dacht hij. Ik kan best alleen reizen en behoef niets aan anderen te vragen. Ze kunnen van mij inlichtingen krijgen.

De trein vertrok, en door het raampje zag de knaap nog eens zijn geboortestad met de vele torens.

Weldra strekten zich langs de spoorlijn de velden uit. Hoeven stonden tussen de bomen. Het graan blonk als goud. En het vee graasde in de weiden. De zon schitterde over het Vlaamse land, dat daar in al zijn zomerpracht lag.

Jan zat bij het venstertje en hij stelde zich al voor, hoe genoeglijk hij op een hofstede zou wonen.

Zijn vader was ook op de buiten geboren, maar al vroeg naar de stad gekomen, op een kantoor. Zijn broer bleef op het platteland. Dat was nu oom Karel, die soms met aardappelen of fruit naar de stad kwam.

Jan meende, dat zijn vader het veel verder gebracht had. Vader was een heer... en oom Karel een landbouwer. Vader kon over alles spreken en oom alleen over vee en vruchten. Eigenlijk bleef men buiten erg dom. Zo oordeelde de knaap, en hij zou het bewijzen op de hoeve, dat een stadsjongen al veel meer wist dan een volwassen mens van te lande. Zo toch was Jans vaste mening.

De trein stopte aan kleine stations. Nu stond hij weer stil en Jan was overtuigd, dat het de vijfde maal was. Hij had de naam van het station kunnen vragen, maar oordeelde zulks niet nodig... De mensen moesten niet denken dat hij voor de eerste maal op reis ging of een domme buitenjongen was.

Hij kon het bord met de naam van het station niet zien. Dat gaf niet; hij vergiste zich immers niet, nam zijn valies en stapte uit. Hier zou oom met een karretje wachten, om hem naar de hoeve ergens tegen Nederzwalp te brengen. Dadelijk reed de trein weer door. En toen merkte Jan, dat hij fout was. Hij stond pas te Gavere...

— Je moest beter opletten... jij bent er toch al groot genoeg voor, zei een spoorwegbediende. Je kunt toch vragen of lezen.

Slechts drie uur later kwam de volgende trein. Maar het ergste was, dat oom Karel aan het volgend station met een karretje wachtte. Hij zou dadelijk weg rijden.

Jan besloot dan maar te voet te gaan. Nu moest hij wel inlichtingen vragen. Hij kreeg een hele uitleg van een dorpeling, die ook uitgestapt was.

Zo trok hij door het oude Gavere, met zijn hellende straten, een plaats uit de geschiedenis wel bekend (1), en welke het uitzicht heeft van een stadje. Ook buiten Gavere klom en daalde de weg, de zon brandde en het valies woog zwaar. Jan voelde geen lust, om naar de vergezichten te kijken.

Hij had zo gemakkelijk kunnen rijden. En wat moest hij straks aan oom en tante zeggen? Dat hij, de jongen uit de stad, zich zo deerlijk vergist had? Hij zou wel iets verzinnen, om zijn dwaasheid weg te steken.

— Ik zou nu wel kunnen telefoneren naar oom, en hem vragen me hier te halen, zei Jan bij zich zelf. Maar natuurlijk hebben ze op het hof geen telefoon. Ze zijn buiten zo achterlijk...

Zijn ouders bezaten evenmin een telefoon. Als vader een enkele maal iemand opbelde, ging hij naar de herberg aan de hoek van de straat.

— Maar op een afgelegen hofstede moest men een telefoon hebben, zei de eigenwijze knaap. Buitenlieden blijven honderd jaar ten achter. Ik zal dat oom en tante wel eens zeggen. Ze zouden veel gemakkelijker kunnen leven.

Zwetend trok hij voort langs korenvelden, die hem hitte toezwaaiden. De weg was stoffig door de droogte.

— Waarom rijden er hier ook geen elektrische trams als in de stad! Wat zijn ze buiten ten achter! bromde de knaap, die op domme wijze het platteland met een dichtbevolkte stad vergeleek.

Nu en dan rustte hij. En menigmaal moest hij de weg vragen. Had hij in de trein zijn mond maar eens open gedaan.

Toen hij weer eens inlichtingen vroeg, zei een vrouw:

— Je moet bij Nederzwalm zijn... Wel, er is daar een weg, die korter is, maar je zoudt het nooit vinden... Volg liever de brede baan. Dat is het gemakkelijkste...

Had de vrouw maar over die weg gezwegen! Natuurlijk liet Jan de grote baan liggen...

Wat dacht dit buitenmensje nu? Dat hij, die overal de weg kende in het drukke Gent, hier op het platteland zou verdwalen?

Hij volgde dus het pad door de velden... Er liggen in Zuid-Vlaanderen mooie wegels. Ze dalen en stijgen, kronkelen en slingeren. Maar er zijn er zoveel, en ze kruisen elkaar. Jan meende de goede richting te

1 Filips de Goede, hertog van Bourgondië, versloeg in 1453 te Gavere het leger van de opstandige Gentenaren.

behouden, maar stond op het laatst aan de oever van de Schelde. Er was daar echter geen brug.

— Weer juist iets voor buiten! bromde de knaap. Een weg naar de rivier en geen brug. Te Gent is er elke tien stappen een.

Hij zag daar een plomp bootje liggen, een soort van bak. Maar er zat niemand in.

— De veerman is niet op zijn post. O, ik kan me zelf wel helpen, zei Jan. Ik vaar over en de eigenaar van die sinaasappelenbak moet maar zien, hoe hij het ding naar deze kant terug krijgt. Die veerman ligt zeker ergens lui te slapen.

De vrouw had niet van de Schelde gesproken. Toch maakte Jan het touw los, en stapte hij in de boot. Er lag een lange pers in. De knaap duwde af, fier op zijn durf en vastberadenheid. Ha, hij zou het aan de kameraden in de stad eens vertellen, hoe hij buiten handelde als heer en meester!

De sinaasappelenbak — zoals Jan de boot genoemd had — kwam in de stroming en luisterde niet meer naar de pers. 't Is niet zo gemakkelijk om een boot te hanteren... Elk vak vereist kennis.

Het vaartuig dreef in het midden voort...

— Je moet weer buiten wonen, om een schuit te maken zonder roer, bromde Jan, die dikwijls aan de Coupure te Gent naar de roeiers stond te kijken.

Hij werkte wanhopig met zijn lange stok, maar kon geen grond meer voelen, en de sinaasappelenbak scheen met al zijn stuurmanskunst te spotten en volgde gedwee de stroming, die hier met kronkelingen gepaard ging. Op zeker ogenblik draaide het vaartuig rond. Plots hoorde Jan een ruwe stem.

Op de oever, waarvan de jongen vertrokken was, stond een man met de armen te zwaaien.

— Deugniet, wil jij verdrinken en mijn boot aan de hals brengen! riep hij nijdig. Ga zitten en laat je drijven.

— Uw boot? schreeuwde Jan terug.

— Van eigen, mijn boot!

— Als jij de veerman bent, moet je maar op je post blijven... Ik zal een klacht tegen je indienen bij de burgemeester. Je bent een luiaard.

— Je bent zeker een stadsaap, die op de buiten zijn toeren komt uitsteken. Leg de pers neer... of je valt nog met je dwaze kop voorover in het water!

De boot, gehoorzaamend aan de stroming, keerde naar dezelfde oever terug; de man greep ze bij de rand en kreeg het touw te pakken.

— Er uit! schreeuwde hij.

Hij snakte Jan bij de nek, trok hem onzacht op de helling, en gaf hem een ferme draai om de oren.

— Laat gerust, wat niet van je is! bromde hij. Ik verschoot me haast dood toen ik je zag. En als je verdronk, zouden ze nog aan mij de schuld geven.

De man sprong in de boot.

— Hier je rommel! riep hij dan nog, en hij gooide het valies in het gras. Maak je weg, stadsplaag! klonk zijn afscheidswoord.

Jan was eerst wat bedremmeld, maar dan laaide zijn trots op.

— Ik zal je vinden! dreigde hij. Wacht maar! Dat loopt zo niet af! Mij durven slaan!

Een koewachter gleed van de berm, tot met de blote voeten in het water, dat hoog opspatte.

— Heb je een muilpeer gehad? spotte hij.

— Hoe heet die veerman?

— Hij is geen veerman... Het is Sies Donkels, en hij heeft land aan de overkant van de Schelde en moet dikwijls overvaren. Hij was kwaad, omdat je in zijn boot zat. Wij mogen er nooit aan raken.

— Je wilt me wijs maken, dat hij geen veerman is, omdat je bang bent, dat ik hem zou aanklagen. Jij bent zeker zijn zoon. Ja, ja, ik begrijp het wel... Maar die vent zal weten, wat hij gedaan heeft.

— Ik de zoon van Sies Donkels! Mijn vader heet Pee Vijvers...

De koewachter lachte met Jans veronderstelling.

— Waar zijn er hier gendarmen? vroeg Jan.

— Te Gavere...

— Dan ga ik naar hem toe!

— Waarvoor?

— Omdat Sies Donkels me geslagen heeft.

— Peins je, dat de gendarmen zich dat aantrekken? Je moest maar uit zijn boot gebleven zijn...

— Als de veerman afwezig is en ik naar de overkant moet, help ik me zelf. Zo leren we dat in de stad.

— 't Is hier geen veer; dat ligt veel verder. Er staat hier immers geen veerhuis.

— O, jij spant met die luiaard samen, maar je zult mij niet bedriegen. Ik ben een Gentenaar.

— Dat hoor ik aan je spraak. Wat kom je hier doen met je koffer? vroeg de koewachter nieuwsgierig.

Jan begreep, dat hij inlichtingen kon vragen over de weg, want hij moest toch op de hoeve van zijn oom geraken. Hij zou echter gebaren, of hij de streek goed kende.

— Ik ga naar Nederzwalm en ik wilde een toertje maken, om de streek te bezien, hernam hij.

— Naar Nederzwalm? Wij zeggen er Allerheiligen tegen. Maar jij bent lelijk mis... Je staat hier dicht bij Gaver...

— Je weet niets van...

— Ik zou de streek niet kennen! Ik woon hier. Je moet naar Nederzwalm en je gaat de verkeerde kant uit.

De koewachter wees de juiste richting aan.

— Ginder ligt Nederzwalm, vervolgde hij. Wat gaat je er doen?

Jan wilde weer eens bluffen.

— O, daar hebben we een kasteel staan. Ik verblijf er in de vakantie...

Dan is het te warm in de stad.

— Jij op een kasteel! De mensen van een kasteel rijden in een koets of in een automobiël en ze dragen niet zelf hun koffer. Ze hebben daarvoor knechten en meiden.

— O, die hebben wij ook, loog Jan, zeer verwaand, al bedacht hij, dat moeder vandaag aan de waskuip zou staan, als een flinke vrouw, die weet, hoe ze zuinig moet zijn, om met de wedde van haar man toe te komen.

Hij nam zijn valies op.

— Zeg aan de veerman, dat hij nog van mij zal horen, sprak hij op hoge toon.

— Daar zal Sies Donkels zich weinig van aantrekken, beweerde de andere knaap.

Jan wist nu, dat hij niet over de Schelde moest en zou in de richting, van waar hij gekomen was, terug keren.

— Goede reis naar je kasteel, zei de koewachter.

— Jij bent dom...

— Ik weet toch, dat twee maal twee vier is, juist gelijk te Gent. En als ik naar Gent moet, loop ik niet naar Oudenaarde!

— Als je te Gent komt, sta je naar alles te gapen. Je hebt in je leven nog niets gezien!

— En jij meent misschien, dat de ajuinen aan een boom groeien. Zeg, wil ik één van mijn koeien, om de automobiël van je kasteel zenden? Het is zo warm om te voet te gaan. En er ligt al een vinger stof op je mooie schoenen...

— Ik zou zeker op mijn blote pikkels moeten lopen als jij...

— O, dat is zo fris! En ze van tijd tot tijd in het water steken!

De koewachter plaste weer, zodat er druppels op Jan vielen.

Jan ging heen. Even hoorde hij roepen en keek om. De koewachter stond boven op de berm en op zijn hoofd, de benen in de lucht en riep:

— Neuzemaker! Een kasteel van leem en stro. Een blikken automobiel uit de bazaar van Gent!

— Onbeschoft volk op het platteland, mompelde Jan nijdig. Hij zou het aan zijn kameraden niet vertellen, dat hij een klap om zijn oren had gehad van een landbouwer.

Jan sukkelde tot aan de grote weg, die de vrouw hem aanbevolen had. Die zou nu toch het veiligst zijn.

— Dat noemen ze hier een grote weg, bromde hij. Je merkt wel, dat die kaffers weinig in de stad komen. Er zou hier geen plaats zijn voor auto's, trams, rijtuigen en karren lijkt te Gent.

Jan bedacht niet, dat er in zijn woonplaats ook veel nauwe straten zijn. O, hij had nu al op ooms hoeve kunnen zitten! En hij was er misschien nog wel twee uur vandaan. Jammer, dat hij niet kon telefoneren!

Plots zag hij twee gendarmen, die op hun rijwiel naderden.

Jan stak de hand op. De rijkswachters stapten af.

— Wat is er, manneke? vroeg één van hen.

— Ik moest over de Schelde en de veerman was niet op zijn post. Toen ik het hem zei, heeft hij me geweldig geslagen, sprak de knaap, die nu weer eens gewichtig wilde doen, en zeer onverstandig handelde.

— Welk een veerman? vroeg de gendarm.

— Daar aan het eind van een wegel.

Jan wees naar de kant, vanwaar hij gekomen was.

— Sies Donkels heet die kerel, voegde hij er bij.

— Donkels is geen veerman, al heeft hij een boot.

— O, ik meende, dat het een veer was en, toen ik niemand zag, stapte ik in de schuit.

Jan vertelde nu op zijn manier, wat er gebeurd was. Hij overdreef erg, en sprak van slagen en stampen. De gendarmen schreven zijn naam op en vroegen, waar hij heen ging, al zei één van hen dat men andermans eigendom gerust moest laten.

Zelfbewust stapte Jan voort.

— Die ruwe vent zal er toch van krijgen en ondervinden, dat een Gentenaar niet met zich laat leuren! mompelde hij, zeer tevreden over zijn optreden.

Jan kreeg honger en dorst. Het werd al middag. En het valies woog zwaar. Jammer dat er geen knecht van zijn kasteel naderde, om het over te nemen. En de auto was nog welkomer geweest.

Jan zag een herbergje en trad binnen. De blinden waren dicht tegen de zon en het was heerlijk koel in de gelagkamer. Men had de roodstenen vloer met water besproeid.

De waardin kwam uit de keuken.

— Goede dag, mijn ventje, zei ze. 't Is warm, he! Zet je een beetje! Jan voelde zich beledigd; hij een «ventje». Hij droeg het zwart bolhoedje van zijn Eerste Communiedag en een mooi kostuum, en fijne schoenen, al waren die nu bestoft. Hij zag er toch een heer uit.

— Waarmee kan ik je believen? hernam de bazin, wier blote voeten in klompen staken.

— Een diner kan ik hier zeker niet krijgen! sprak Jan, die te Gent de spijkskaartjes aan restaurants zag hangen, maar nog nooit iets besteld had, van wat er op te lezen stond.

— Eten?

— Ja, soep, vlees, groenten, een dessert gelijk in de stad.

Hij sprak stout, wel wetend, dat men dit alles in een buitenherbergje niet opdiende.

— Wel, manneke we hebben zoveel werk op het land, dat we haast geen tijd vinden om nu zelf onze noenpot gereed te maken. We zijn haver aan het pikken. En van eigen geven we geen diners als in de stad. Wie zou er daarnaar vragen op de buiten? Als onze mensen naar Gent of Oudenaarde moeten, nemen ze zelf hun boterhammen mee, dat is het voordeligst.

— In de stad leven we anders, maar het is nu zo... ge geeft geen diners.

— Een paar boterhammen met een plak ham kan ik u voorzetten; en dan een glas bier. Dat is kloek.

— 't Is goed...

Jan hield zich, of hij het voor één keer wel met zulk een sober maal kon stellen. Gretig echter at hij het bruine brood en de ham en dronk hij zijn glas bruin Oudenaards bier leeg. De vrouw vroeg niet veel, gelukkig, want de beurs van de knaap woog licht. Vader en moeder hadden het niet zo breed en het gezin telde zes kinderen, waarvan Jan de oudste was. Bij oom had de knaap geen geld nodig.

De vrouw zette haar werk in de keuken voort terwijl Jan in de herberg zat. Nu vroeg ze:

— En waar moet je heen?

— Naar ons kasteel bij Nederzwalm, antwoordde Jan, die weer eens wilde bluffen.

— Is er daar familie, knecht of hovenier?

— Wel neen! riep Jan verwaand uit. Dat kasteel is van ons. Ik kom uit Gent... ik ga met vakantie.

— Ha, een stadsmanneke, dat iemand van buiten voor de gek wil houden! Ze peinen te Gent, dat wij alles slikken! Ik zou dat kasteel te Nederzwalm wel eens willen zien. Het is zeker vannacht uit de grond opgerezen, als in de oude vertellingen? Zo je liegen wilt, moet je het

beter doen. Hier ken ik de streek te goed, manneke.

Jan voelde thans ook, dat zijn onwaarheden te grof waren.

— Wil je het niet geloven, je moet het weten, bromde hij en haastig stapte hij voort.

Hij was nu toch wat verkwikt. Eindelijk kwam hij te Nederzwalm aan, maar oom Karel woonde nog een heel eind van het dorp.

Jan was wel enige maien op de hoeve geweest, doch altijd voor slechts één dag, met vader of moeder, en hij kende weinig van de streek.

Iemand wees hem de weg.

Een half uur later bereikte hij de boerderij. Oom Karel, tante Elodie, Victor, het zoontje, en Francina en Melanie, de dochters, kwamen naar hem toegelopen, allen blij hem te zien. Ze waren ongerust geweest, toen Jan niet van de trein stapte, die zijn vader in de brief opgenoemd had.

— Waar heb je nu toch gezeten? vroeg oom Karel, die een goedig, bol gelaat had, blozend als een rijpe appel.

— Die domme treinwachter riep een verkeerde naam van het station af, loog Jan, die zijn eigen dwaasheid niet wilde bekennen. En zo stapte ik te Gavere uit.

— Dan heb je mis geluisterd; een treinwachter vergist zich niet. Wel, wel, ik meende toch, dat een stadsjongen beter kon reizen. Als ik naar Gent moet, blijf ik in de trein tot Gent, en ze krijgen me niet aan Eke of De Pinte buiten. Ik stond daar vanmorgen te blinken met mijn kar. Geen Jan Volkerts!

— De treinwachter was mis en ik heb opgespeeld tegen de chef, maar hij kon de trein niet meer doen stoppen, beweerde Jan.

Hij wilde tegenover zijn neef en nichten gewichtig doen.

— Een trein terug roepen, dat gaat niet, hernam oom. Toe, toe, beken maar, dat je gedroomd hebt!

— En ben je te voet van Gavere gekomen?

Zo ver en zo warm! kloeg tante. Dat is erg.

— Ja...

Jan zweeg over zijn dwalen en zijn avontuur aan de Schelde.

— Kom rap binnen. Er is toch eten voor je bewaard! sprak de goedhartige vrouw.

— O, ik heb onderweg gedineerd! blufte Jan.

— Gedineerd! spotte oom. Soep, voorgerecht, biefstuk met frieten... een stuk taart en een paar glazen wijn! Hoe heette dat groot hotel tussen Gavere en hier? Ik zou het willen kennen.

— Ha, neen, een volledig diner konden ze niet geven. Op de buiten zijn ze achterlijk, he! Ik heb brood en ham gegeten.

- Daar zul je dikker van worden dan van watersoep, een tomaat met drie garnaaltjes, een stukje vlees en twee patatten, schertste oom Karel. Maar aaloh, je bent nu hier! Speel rap dat mooi kostuum uit... en bluf niet.
- En je eens flink wassen, dat verfrist, zei tante. Je ziet zwart van het stof.
- Ze leidde haar neef in huis.
- Jan heeft hoge streken in, maar we zullen hem die wel afleren, sprak oom Karel tot zijn dochter Francina.
- Een half uur later was Jan verkleed. Hij lustte nog wel een bord soep en wat gebakken aardappelen met sla, al had hij «gedineerd».
- Dan toonde Victor hem de hoeve, de schuur en de stallen. Jan had allerlei aanmerkingen. Hij vond, dat de koeien te weinig plaats kregen en het stro, waarop ze lagen, te vuil was. Toch zag hij, dat oom Karel elektrisch licht had laten aanbrengen. Zo achterlijk scheen hij dan toch niet te zijn.
- Om vier uur brachten Victor en Jan boterhammen en koffie naar de akker, waar oom en de dochters haver pikten en bonden in de felle zonnebrand. Toch waren ze vrolijk.
- Heb je al naar vader en moeder geschreven, dat je goed aangekomen bent? vroeg oom Karel.
- O, neen... Dat is niet nodig. Ze weten wel, dat ik hier zou geraken, beweerde Jan, al had vader gezegd, dadelijk een kaart te zenden.
- Je bent toch lelijk op de dool geweest... Tante heeft postkaarten... Als ik vanavond thuis kom, zorg dan, dat er één in de bus aan de kapel zit! Anders blijven we geen goede vrienden.
- Maar Jan meende, dat hij zich niets moest laten commanderen. Hij ging met Victor spelen in het bos. Er waren jongens aan het zwemmen in de Zwalmbeek. Jan stond er naar te kijken.
- Ze kennen er niets van, beweerde hij tot Victor. Ze slaan verkeerd met de armen. Die grote daar gebruikt te veel geweld. Hij zwemt als een hond.
- Pieter Vos? Hij is de beste zwemmer van heel de streek. Hij heeft verleden jaar een kind uit de Schelde gehaald en hij was dan nog gekleed. Hij kwam van Nederzwalm.
- Dat kind lag zeker geheel tegen de kant, en hij moest tot aan de enkels in het water.
- Neen, het kind was al naar het midden gedreven...
- Dat kan niet, zei Jan, al had hij die morgen in de boot ondervonden, dat er sterke stromingen en kronkels in de Schelde kunnen voorkomen. Maar hij moest alles beter weten dan zijn neef.

Victor wilde niet voor een leugenaar uitgemaakt worden. Hij riep Pieter Vos naderbij, en zei:

— Mijn neef gelooft niet, dat je verleden jaar een kind midden uit de Schelde hebt gehaald.

— Spring eens midden in de beek, dan zal ik je met één hand aan de kant brengen, beweerde Vos tot Jan.

— Je zwemt toch niet, zoals het moet zijn, beweerde Jan.

— Kun je het beter?

— Ja... want ik heb het te Gent geleerd en daar zijn wedstrijden in het zwemmen.

— Om het eerst van die ene boom naar de andere en terug? stelde Vos voor.

— Ik heb nog niet lang genoeg gegeten... Je moet niet alleen vlug, maar ook mooi zwemmen. Ik zal het je op een andere dag wel eens tonen.

— Wat een bluffer! riep één der andere jongens. Hij peinst zeker, dat hij alles beter kan en weet dan wij, omdat hij van Gent is.

— We gaan weg... het zijn domme jongens, zei Jan nijdig tot Victor, omdat men niet bewonderend naar hem luisterde.

En wat verder voegde hij er bij:

— Ik beklaag je, als dat je kameraden zijn, zulke lompe kinkels.

— O, we hebben dikwijls veel plezier!

Ze drentelden rond, tot ze om zeven uur naar huis trokken. Oom Karel was er ook al.

— Je hebt nog geen kaart aan tante gevraagd, zei hij tot Jan.

— O, ik zal morgen schrijven... dat is ook goed, beweerde de knaap.

— Neen, ik zal je leren gehoorzaam te zijn. Nu schrijven... en nog naar het dorp, om de kaart daar in de bus te steken. Dan vertrekt ze nog vanavond. Die aan de kapel is al gelicht.

Jan wilde nog wat tegen stribbelen.

— Die kaart vertrekt vandaag niet meer, van zo een klein dorp, meende hij.

— O, weet je het beter?

Oom Karel keek boos en Jan gehoorzaamde nu. Hij moest nog een half uur ver naar het dorp. Victor, een goede jongen, vergezelde hem.

— De brief blijft toch tot morgen liggen beweerde Jan. Oom weet niets van de post af. En buiten is alles ten achter.

* * *

Na de lange wandeling smaakte het eten heel goed.

— Nog een half uurtje op de boomgaard en dan naar bed, zei oom Karel.

- In de stad gaan we veel later slapen, moest Jan weer eens opmerken.
- En staan de mensen ook veel later op, zei oom. Maar zo zou er bij ons niet veel van het werk terecht komen. De koeien loeiden ons dan uit bed om voeder.
- Je kunt ze toch wennen om later te eten, oom. In de stad dressereren ze wel honden en vogels...
- Ja, en in een cirkus leeuwen en tijgers! Maar ik ben geen dieren-temmer, jongen. Ik zal maar niet aan een stadsjongen vragen, hoe ik de zaken van de hofstede moet beredderen. Je komt hier om wat kleur op de wangen en frisse lucht in je longen te krijgen, en gezondheid op te doen. Maar niet om ons les te geven.

* * *

- 's Anderdaags moest Victor met de koeien naar de weide. Jan ging mee. Het was weer warm, zonnig weer. En na een paar uur stelde Victor voor een bad te nemen in de put. Hij had zwembroeken mee. Nu zou Jan eens zijn kunsten kunnen tonen.
- Het was heerlijk in het frisse water. Maar Victor merkte, dat Jan niet veel van het zwemmen kende, al toonde hij hoe men met armen en benen moest slaan. Dat kan men in het gras ook doen.
- Eensklaps schreeuwde Jan van angst.
- Wat is er? riep Victor, die meende, dat zijn neef zonk.
- Een koe!
- Blare had dorst en kwam uit de put drinken met luid geslabber. Die put was daarvoor in de weide gegraven.
- Dat beest zal verder in het water stappen en mij bijten! jammerde Jan. Het heeft zulk een grote muil.
- O, jij flauwe vent! spotte Victor.
- Jaag die koe weg!
- Ze heeft dorst... Ze doet je niets!
- Zie ze komt nader...
- Ze kijkt eens naar je, omdat je zo dwaas bent.
- Victor lachte luid om de vrees van zijn neef.
- Jaag dat beest weg! gebod Jan.
- Juist kwamen er twee jongens aangelopen en het waren Pieter Vos en Reimond Lansen, die gisteren in de beek zwommen.
- Waarom schreeuwt die Gentenaar zo? vroeg Vos.
- Hij peinst, dat Blare hem zal bijten.
- Vos en Lansen schoten in een lach. Ze gingen naar de koe en streelden ze.

— Toon nu eens, hoe we moeten zwemmen? zei Vos tot Jan. Je had gisteren zo een praats. Duik eens! Leg je op je rug!

— Ik ben al te lang in het water geweest en dat is slecht voor de gezondheid! Ik moet er uit.

Wacht tot een andere keer.

Jan ging aan de kant, om zich te kleden, en Vos zei, dat hij een bluffer was. Veel praats, maar bang voor een koe.

— En jij van een auto! riep Jan terug.

— Van een auto! Eergisteren ben ik op de vrachtauto van de boterman mee gereden naar Brussel en, hoe rapper hij stoof, hoe liever.

Jan begreep, dat hij met zijn snoeverij geen bijval zou hebben. Hij had gemeend, als alweter, die buitenjongens met zijn verhalen en beschrijvingen te kunnen overbluffen. Maar buiten kent men ook auto's, elektrisch licht, telefoon en telegraaf.

Toen de jongens 's middags gegeten hadden, en oom onder een appelaar een noenslaapje deed, kwamen er twee rijkswachters op het hof. Oom schoot wakker, wreef eens aan zijn ogen en vroeg:

— Wat hebben we nu? Je zult me toch niet naar de bak brengen?

— Neen, daarvoor ben je een te treffelijke man, sprak de commandant. Maar verblijft er hier een zekere Jan Volkerts uit Gent?

— Ja, de zoon van mijn broer. Wat heeft hij uitgemeten?

— Wel, hij heeft gisteren een klacht ingediend, dat hij tegen Gavere mishandeld is geworden door Sies Donkels....

— Donkels van de Scheldekant... Ja, ik ken hem wel. En de jongen is gisteren te Gavere geweest, maar van die geschiedenis heeft hij mij niets verteld. Wat is me dat nu?

— Men heeft me getelefoneerd om het eens te onderzoeken.

— Wacht, ik zal de kapoen roepen, maar ik peins, dat hij blufferij heeft verkocht.

Jan moest voor zijn oom verschijnen, en tante, Victor en de nichtjes kwamen ook luisteren.

— Zeg eens, manneke, welke avonturen heb jij gisteren te Gavere gehad? vroeg oom Karel. En nu geen praatjes... geen Gentse hutsepot, jij spreekt voor de gendarmen.

— O, gisteren te Gavere! Ja, ik heb nog vergeten, dat jullie te vertellen. Ik moest de Schelde oversteken en de veerman was er niet. Die lag natuurlijk ergens te slapen. Ik had geen zin om te wachten, tot hij zou komen en maakte de boot los, om naar de overkant te varen. Maar ik had geen riemen. Die vent weet zeker niet, wat riemen zijn. Er lag alleen een kromme pers in de schuit, die dan nog op een bak geleek. Daardoor kwam het, dat ik niet goed kon varen...

— O, ja want je zult anders wel een ferme zeekapitein zijn spotte oom. En toen, Jan?

— De boot keerde naar de kant terug en dan stond daar de veerman. Hij pakte me vast en sloeg en stampte me. Ik kon niet tegen hem op, maar ik heb dan een klacht bij de rijkswachters ingediend. Ik laat me niet aflossen door zo een lomperik. In de stad gaan we voor onrecht dadelijk naar de politie.

— Sies Donkels is verhoord en legt het anders uit, zei de commandant. Hij is geen veerman en heeft voor zijn werk een eigen boot. Jij hebt die los gemaakt en je kon er niet goed weg mee. Donkels verschoot, toen hij je zag en verwittigde je, dat je kon verdrinken. Je scholdt hem uit en ja, toen heeft hij je een klets om de oren gegeven.

— En die had de praatjesmaker ten volle verdiend, sprak oom Karel. En nu krijg je er van mij een paar bij dat je kaken gloeien als vuur, zo je niet seffens de volle waarheid vertelt.

Hij greep Jan bij de arm en schudde hem dooreen.

— Als hij nog bluft, breng hem dan maar eens naar Gavere, sprak hij tot de gendarmen.

Jan werd bang. Hij had gisteren in bluf en overmoed gehandeld, niet denkend aan de gevolgen. En nu moest hij wel bekennen, dat hij fel overdreven had.

— Gelogen, zei oom. Zeg eens ventje, als je van plan bent mij allerlei last aan te doen, zend ik je rap naar Gent terug.

— 't Is goed voor één keer, sprak de commandant. Ik zal naar Gavere telefoneren, dat het allemaal blufferij is geweest van je, maar houd voortaan de rijkswacht niet meer voor de gek.

Wat stond Jan hier vernederd, hij, die gemeend had de buitenlieden te overbluffen!

De rijkswachters vertrokken. De knaap kreeg van oom nog een goede vermaning.

— Je bent een dwaze Gentenaar, zei deze. Er zijn gelukkig veel meer verstandige Gentenaren. Laat dit bezoek van de gendarmen je een goed lesje zijn.

* * *

Maar och, een alweter leert zijn kwaal zo moeilijk af. Een paar avonden later ging het elektrisch licht in de keuken uit, maar in de gang brandde het. Oom was naar de haarkapper.

— Wacht, ik zal het eens rap in orde brengen, zei Jan.

Hij had thuis van een «plomb» of een «smeltzekering» horen spreken,

als er een storing was, en vader aan het schakelbord werkte. En nu zou Jan ook zijn kunsten eens tonen.

— Blijf er af, vermaande tante.

— Maar ik ken het, beweerde de knaap, en hij ging naar de kelder. Hij stak een lucifer aan. Onze alweter was ook een felle roker van sigaretten. Hij kon niet wachten tot Francina met een brandende kaars volgde. Eensklaps hoorde de nicht een angstkreet. Jan botste tegen haar aan. Hij had bij de aanraking van het schakelbord een geweldige schok gekregen. En nu doofde het licht in de gang ook uit.

— De elektriciteit hier deugt niet, beweerde Jan, die nog van angst beefde.

— Ik heb gezegd, dat je er af moest blijven, bromde tante.

Oom kwam wat later thuis en hoorde, wat er gebeurd was.

— Je hebt al zoveel verstand van elektriciteit als van varen, zei hij. De elektricien moest komen. De lamp in de keuken was stuk, maar nu had Jan ook het bord met de zekeringen beschadigd. Alles kwam weer in orde. Jan kreeg een flink standje, en een ernstige waarschuwing. Neen, hij had met zijn alweterij geen bijval.

III.

Op een zondag waren Victor en Jan tot aan de Schelde gewandeld. Het is daar zo schoon.

De rivier vloeit er aan de voet van de heuvels.

Vissers zaten er rustig op de oever.

Toen de jongens wat toegekeken hadden, wist Jan al weer te vertellen, dat de visser geen goede lijn en slecht aas had. Hij wist, dat Gentenaren visten in de krekens van het Noorden der provincie. Jan was daar nog nooit geweest, maar een vriend van vader sprak soms over de grote plassen te Sint-Laureins en Sint-Margriete.

Jan gaf er hoog van op.

— Ventje, ga een beetje verder al die praat verkopen, zei de visser zich omkerend. De vissen zouden je kunnen horen en zo lachen om je dwaze klap, dat ze vergeten te bijten...

— Ik mag toch staan waar ik wil. De Schelde is niet van je! snauwde Jan, die zich weer eens groot wilde houden jegens Victor.

— Manneke, maak me niet kwaad!

Victor was verlegen en trok Jan mee.

— Je bent veel te benauwd, beweerde deze.

— Laat die mens vissen!

— Hij kent er niets van....

Ze slenterden voort. Het was erg warm en Jan stelde voor een bad te nemen.

— In de Schelde! Ha, neen! Er zijn draaikolken! Er verdrinkt dikwijls iemand.

— Hier zijn geen kolken; dat zie ik seffens.

— Laat ons naar een beek gaan; ik weet er een!

— En ik wil hier zwemmen.

Jan luisterde niet naar zijn neef en begon zich uit te kleden. Maar eensklaps daagde een veldwachter op.

— Rap je vest aan en hier niet zwemmen! sprak hij. Je wilt zeker verdrinken.

— Ik zwem als ik wil!

Wat had zo een dorpsveldwachter een stadsjongen te verbieden!

De man scheen kort aangebonden.

— Ha, je spreekt zo, hernam hij. Ga maar eens mee.

Hij nam Jan bij de arm en trok hem naar een weg. Jan schrok nu toch.

— Je hebt geen recht dat te doen, zei hij toch nog.

— Ik zal het je tonen... Ik steek je in de cel, tot de zon onder is en het te koel wordt, om in het water te springen. Zo doen we hier met dwaze jongens.

De veldwachter hield zich zo, om wat te dreigen, maar nu meende Jan waarlijk, dat hij naar de gevangenis moest. En dadelijk viel zijn overmoed.

— Ik zal niet zwemmen, beloofde hij.

— Dan langs die weg van de Schelde weg!

— Ja, dat zullen we doen, verzekerde ook Victor, die blij was, dat het geval goed afliep.

— Er is hier geen recht buiten, beweerde Jan.

— Och, toe, jij zoekt altijd moeilijkheden. Ik ga niet meer met je mee, maar ik speel met mijn kameraden. Het is jouw schuld, dat ze je niet kunnen verdragen.

Oom Karel hoorde van een kennis, dat deze Jan en Victor bij een veldwachter gezien had. Jan moest nu weer alles vertellen. Oom was al die last beu en stuurde de «alweter» en «bluffer» naar Gent terug.

Vader gaf zijn broer gelijk, toen hij alles hoorde.

Zo liep de logeerpartij geheel mis, door Jans schuld. Jan kreeg nog veel harde lessen, eer hij dat groot gebrek afleerde.

bewerking © 1982-2017, Jan MARCHAU